

ЗВ'ЯЗОК КОНЦЕПЦІЇ ЕКОТУРИЗМУ З ЕКОЛОГІЗАЦІЮ ЗНАНЬ І ВИВЧЕННЯМ БІОСФЕРИ В ЕКОЛОГІЧНИХ ВНЗ

*Федорова Г.В., к. х. н., доцент,
доц. кафедри хімії навколишнього середовища
Одеський державний екологічний університет*

Хоча перші відомості про екотуризм датуються 1950 р., коли туристичні маршрути африканського континенту поєднали з можливостями екзотичного полювання – т. зв. «сафарі», і на цій базі почали створювати зоозаказники, регіони зі своєрідними ландшафтами та полювальні угіддя, такий вид кілерського відпочинку навіть з великим зусиллям не можна назвати екологічним. Але з останніх десятиріч ХХ ст. саме екологічний туризм за різними синонімами – природного туризму, зеленого туризму, відповідального туризму, м'якого туризму, активного відпочинку (*від англ. outdoor*), стійкого розвитку, агротуризму – стає переважним [2], а його значення підтверджується фактом постанов ООН у цьому напрямку й оголошення 2002 р. – «Міжнародним роком екотуризму». Події таких рухів і нововведень міжнародної значущості заслуговують уваги всіх цивілізованих країн, тому резонансний відклик України є закономірним, тим паче, що Україна має потужний біосферний фонд для розвитку екотуризму [3]. Створення екологічного університету в Україні (м. Одеса, 2001 р.) на базі гідрометеорологічного інституту та спеціалізацій природоохоронного змісту в багатьох ВНЗ-ах нашої країни свідчать про відповідність потребам часу і стурбованістю критичною ситуацією стану біосфери. Наразі фах природоохоронця стає престижним і потребує знань багатьох природознавчих наук, знайомства з природою різних кліматичних зон, застосування комплексу наукового потенціалу на практиці. У навчанні еколога екотуризм можна розглядати як форму екологічної просвіти. Є очевидним, що для формування еколога-фахівця екотуризм з його пізнавальними можливостями є дуже

корисним, допомагає становленню спеціаліста з охорони природи, поглиблює його світогляд відносно біосфери, сприяє як освітньому процесу, так і активній позиції в плані захисту навколишнього середовища.

Необхідно помітити, що сучасна стратегія освіти будь-яких фахових напрямків тісно пов'язана з екологізацією знання взагалі, й екологічна компонента у вищій освіті повинна бути присутньою при вивченні різноманітних дисциплін, що насамперед зближує науку з життям і конкретизує процес пізнання. Більш того, навчання завжди пов'язане з вихованням, але, на жаль, сучасну молодь при одержанні диплому вищої освіти зовсім не турбують етичні цінності. Тому дуже важливо, що екологізація знань і активний екотуризм також промотують таку важливу функцію освіти як виховання: а) усвідомленої відповідальності перед природою; б) дбайливого ставлення до природи; в) естетичного почуття багатства і різноманіття біосфери; г) співпереживання за наших нащадків і почуття майбутнього з думкою про стан навколишнього середовища, що чекає прийдешні покоління.

До того ж, екотуризм наближує сучасних школярів і студентів до природи, оскільки зростання урбанізації все більше віддаляє людину від її природного середовища. Відкриття для кожного такої потужної й одночасно беззахисної біосфери спонукає задуматися про співіснування людини та антропогенної наднавантаженої біосфери, яка передусім є оболонкою життя.

Екологізація освіти особливо потрібна таким сферам підготовки фахівців як водні біоресурси та аквакультура, готельний бізнес, туризм, агро- та гідрометеорологія, біологія, фармація, медицина, хімія і хімічні технології різних галузей тощо. Автор розділяє думку Н.Н. Кисельова [1] у тому, що сьогоднішня людина розумна насамперед «повинна бути екологічно компетентною, а така якість є результатом екологічної освіти і екологічного виховання».

Швидкість нарощування наукового знання, прагнення досягнути екологічної компетентності вимагає певної відповідності й з боку викладачів. Розвиток екотуризму, можливість доступних подорожей, нові туристичні маршрути в екологічно чисті куточки планети, нові враження від стану природи в ін. країнах та знання природоохоронних заходів різних держав спонукають

викладачів змінювати застаріли методи викладання на нові – з притяганням екологічної і оздоровчої спрямованості, новітніх комп'ютерних технологій, демонстраційних можливостями Інтернету і т. ін.

Великі можливості для популяризації екотуризму і розвитку екологічної свідомості є у студентів і викладачів ОДЕКУ. Одеська область є унікальною за своїми природними багатствами: Чорне море, узбережжя мальовничих річок (Дністер, Дунай), золоті піски Кароліно-Бугазу, неповторні лимани, степові і лісні зони, лікувальні грязі Куяльницького лиману, мінеральні води... В області розташовані неповторний Дунайський біосферний заповідник, 2 Національних природних парки (Тузловський і Нижньодністровський), незвичайні регіональні ландшафтні парки (Ізмаїльський, Тилігульський та ін.), багато заказників, серед яких ботанічні, напр., у Дальницькому й Овідіопольському районах (р-нах); ентомологічні у Жовтневому та Болградському р-нах; ландшафтні, напр., Могілевська і Манзирська діброви в Тарутинському р-ні; орнітологічні (Тилігульський пересип); зоологічні (о-в Зміїний); лісні, напр., Сосновий ліс у Савранському р-ні; гідрологічні – джерела Слободка та Зустріч (м. Одеса); геологічні (Одеські катакомби). Крім того, існують багаті можливості для зеленого сільського екотуризму етнічної спрямованості, організації морської та річкової риболовлі. Використання невичерпаного природного потенціалу в освітніх і виховних цілях у сполученні з науковим ресурсом досвідчених викладачів, розвиток екотуризму для задоволення духовних потреб молоді та поширення їх кругозору – це найкращий шлях пізнання біосфери, удосконалення особистості, підвищення культури та зберігання земної краси. Однак це вимагає не тільки свідомості екологічної реальності і пошуку новітніх технологій освіти, але й державної підтримки та спонсорської допомоги.

Список використаних джерел

1. Киселев Н.Н. Естественно-научное образование / Наука и образование. Современные трансформации. – Киев: ПАРАПАН, 2008. – с. 189–203.
2. Попов І.Н. Екологічний туризм / Географія. – 1997. – №45. – с. 11.
3. Федорченко В.К., Дьорова Т.А. Історія туризму в Україні. – К.: Вища школа, 2002. – 195 с.